॥तैत्तिरीय ब्राह्मणम्॥

॥द्वितीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयब्राह्मणे तृतीयाष्टके द्वितीयः प्रपाठकः॥

तृतीयंस्यामितो दिवि सोमं आसीत्। तङ्गांयत्र्याऽहंरत्। तस्यं पर्णमंच्छिद्यत। तत्पर्णोऽभवत्। तत्पर्णस्यं पर्णत्वम्। वै पर्णः। यत्पंर्णशाखयां वत्सानंपाकरोतिं। ब्रह्मणैवैनानपाकरोति। गायत्रो वै पर्णः। गायत्राः पश्वः॥१॥ तस्मात्रीणित्रीणि पर्णस्यं पलाशानि। त्रिपदां गायत्री। यत्पंर्णशाखया गाः प्रार्पयंति। स्वयैवैनां देवतंया प्रार्पयति। यङ्कामयेतापुशुः स्यादितिं। अपूर्णान्तस्मै शुष्कांग्रामाहंरेत्। अपशुरेव भंवति। यङ्कामयंत पशुमान्त्स्यादितिं। बहुपूर्णान्तस्मै बहुशाखामाहंरेत्। पृशुमन्तंमेवेनं करोति॥२॥ यत्प्राचीमा हरैत्। देवलोकमिभ जीयेत्। यदुदीचीं मनुष्यलोकम्। प्राचीमुदींचीमा हंरति। उभयोंलींकयोरभिजिंत्यै। इषे त्वोर्जे त्वेत्याह। इषमेवोर्जं यर्जमाने दधाति। वायवः स्थेत्याह। वायुर्वा अन्तरिक्षस्याध्येक्षाः। अन्तरिक्षदेवत्याः खलु वै पुशवः॥३॥

वायवं पृवैनान्परि ददाति। प्र वा एंनानेतदा करोति। यदाहं। वायवः स्थेत्युंपायवः स्थेत्यांह। यजंमानायैव पृशूनुपं ह्वयते। देवो वेः सिवता प्रापियत्वित्यांह् प्रसूत्यै। श्रेष्ठंतमाय कर्मण् इत्यांह। युज्ञो हि श्रेष्ठंतमुङ्कर्म। तस्मादेवमांह। आप्यायध्वमित्रया देवभागिमत्यांह॥४॥

वृत्सेभ्यंश्च वा एताः पुरा मंनुष्येभ्यश्चाप्यांयन्त। देवेभ्यं एवैना इन्द्रायाप्यांययति। ऊर्जस्वतीः पर्यस्वतीरित्यांह। ऊर्ज् हि पर्यः सम्भरंन्ति। प्रजावंतीरनमीवा अयुक्ष्मा इत्यांह प्रजात्ये। मा वंः स्तेन ईशत् माऽघश्र स् इत्यांह गुप्त्यै। रुद्रस्यं हेतिः परि वो वृण्कित्यांह। रुद्रादेवैनांस्रायते। ध्रुवा अस्मिन्गोपंतौ स्यात बह्लीरित्यांह। ध्रुवा प्वास्मिन्बह्लीः करोति॥५॥

यजंमानस्य पृशून्पाहीत्यांह। पृशूनाङ्गोपीथायं। तन्मांत्सायं पृशव उपसमावंतन्ते। अनेधः सादयति। गर्भाणान्धृत्या अप्रपादाय। तस्माद्गर्भाः प्रजानामप्रपादुकाः। उपरीव निदंधाति। उपरीव हि सुवर्गो लोकः। सुवर्गस्यं लोकस्य समष्ट्री॥६॥

प्रशवंः करोति प्रशवों देवभागमित्यांह करोति नवं च॥१॥———[१] देवस्यं त्वा सवितुः प्रसव इत्यंश्वपर्शुमादंत्ते प्रसूत्यै।

देवस्य त्वा सवितुः प्रस्व इत्यश्वपुर्शुमादत् प्रसूत्यै। अश्विनौर्बाहुभ्यामित्याह। अश्विनौ हि देवानांमध्वर्यू आस्तांम्। पूष्णो हस्तांभ्यामित्यांहु यत्यै। यो वा ओषंधीः पर्वशो वेदं। नैनाः स हिनस्ति। प्रजापंतिर्वा ओषंधीः पर्वशो वेद। स एना न हिनस्ति। अश्वपृश्वा बुर्हिरच्छैति।

प्राजापत्यो वा अर्थः सयोनित्वार्य॥७॥

ओषंधीनामहिर्सायै। यज्ञस्यं घोषद्सीत्यांह। यजंमान एव र्यिन्दंधाति। प्रत्युष्ट्रं रक्षः प्रत्युष्टा अरांतय इत्यांह। रक्षंसामपंहत्यै। प्रेयमंगाद्धिषणां ब्र्हिरच्छेत्यांह। विद्या वै धिषणां। विद्ययैवेनदच्छेति। मनुना कृता स्वधया वित्रष्टेत्यांह। मानुवी हि पर्शुः स्वधाकृता॥८॥

त आवंहन्ति क्वयंः पुरस्तादित्यांह। शुश्रुवाश्सो वै क्वयंः। यज्ञः पुरस्तांत्। मुख्त एव यज्ञमा रेभते। अथो यदेतदुक्ता यतः कुतंश्चा हरंति। तत्प्राच्यां एव दिशो भंवति। देवेभ्यो जुष्टंमिह ब्र्हिरासद इत्यांह। ब्रहिषः समृंद्धौ। कर्मणोऽनंपराधाय। देवानां परिषूतम्सीत्यांह॥९॥

यद्वा इदिङ्कं चं। तद्देवानां परिषूतम्। अथो यथा वस्यंसे प्रतिप्रोच्याहेदङ्कंरिष्यामीतिं। एवमेव तदेष्वर्युर्देवेभ्यः प्रतिप्रोच्यं बर्हिदांति। आत्मनोऽहि सायै। यावंतः स्तम्बान्यंरिदिशेत्। यत्तेषांमुच्छि ष्ट्यात्। अति तद्यज्ञस्यं रेचयेत्। एक स्तम्बं परिदिशेत्। त स्वन्दायात्॥१०॥ यज्ञस्यानंतिरेकाय। वर्षवृंद्धम्सीत्यांह। वर्षवृंद्धा वा ओषंधयः। देवंबर्हिरित्यांह। देवेभ्यं एवेनंत्करोति। मा त्वाऽन्वङ्गा तिर्यगित्याहाहि सायै। पर्वं ते राध्यासमित्याहध्यें। आच्छेत्ता ते मा रिष्मित्यांह।

नास्यात्मनों मीयते। य पुवं वेदं॥११॥

देवंबर्हिः शृतवंल्शं विरोहेत्यांह। प्रजा वै ब्र्हिः। प्रजानां प्रजनंनाय। सहस्रंवल्शा वि वय रहेमेत्यांह। आशिषंमेवेतामा शांस्ते। पृथिव्याः संपृचंः पाहीत्यांह प्रतिष्ठित्ये। अयुंङ्गायुङ्गान्सृष्टीहुँनोति। मिथुनत्वाय प्रजांत्ये। सुसम्भृतां त्वा सम्भरामीत्यांह। ब्रह्मणैवेनत्सम्भरित॥१२॥ अदित्ये रास्नाऽसीत्यांह। इयं वा अदितिः। अस्या पृवेनद्रास्नां करोति। इन्द्राण्ये सन्नहंनमित्यांह। इन्द्राणी वा अग्रे देवतांना समनहात। साऽऽर्ध्नोत्। ऋख्ये सन्नहाति। प्रजा वे ब्र्हिः। प्रजानामपंरावापाय। तस्मात्स्नावंसन्तताः प्रजा जांयन्ते॥१३॥

पूषा तें ग्रन्थिङ्गंश्रात्वित्यांह। पृष्टिमेव यजंमाने दधाति। स ते मास्थादित्याहाहि रेसायै। पृश्चात्प्राश्चमुपंगूहति। पृश्चाद्वै प्राचीन् रेतों धीयते। पृश्चादेवास्में प्राचीन् रेतों दधाति। इन्द्रंस्य त्वा बाहुभ्यामुद्यंच्छ इत्यांह। इन्द्रियमेव यजंमाने दधाति। बृहुस्पतेंर्मूर्भा हंग्मीत्यांह। ब्रह्म वे देवानां बृहस्पतिः॥१४॥

ब्रह्मणैवैनंद्धरित। उर्वन्तिरिक्षमिन्वहीत्यांह् गत्यै। देवङ्गमम्सीत्यांह। देवानेवैनंद्रमयित। अनंधः सादयित। गर्भाणान्धृत्या अप्रपादाय। तस्माद्गर्भाः प्रजानामप्रपादुकाः। उपरीव नि दंधाति। उपरींव हि सुंवर्गो लोकः। सुवर्गस्यं लोकस्य सम्ष्रो॥१५॥

स्योनित्वार्यं स्वधाकृताऽसीत्यांह दायाद्वेदं भरति जायन्ते बृह्स्पतिः समध्ये॥२॥————[२]

पूर्वेद्युरिध्माब्र्हिः कंरोति। यज्ञमेवारभ्यं गृहीत्वोपंवसति। प्रजापंतिर्य्ज्ञमंसृजत। तस्योखे अंस्रश्सेताम्। यज्ञो वे प्रजापंतिः। यत्सांन्नाय्योखे भवंतः। यज्ञस्यैव तदुखे उपंदधात्यप्रंस्रश्साय। शुन्धंध्वन्दैव्यांय कर्मणे देवयुज्याया इत्यांह। देवयुज्यायां एवैनांनि शुन्धति। मात्रिर्श्वनो घुर्मोऽसीत्यांह॥१६॥

अन्तरिक्षं वै मांतरिश्वंनो घर्मः। एषां लोकानां विधृत्यै। द्यौरंसि पृथिव्यंसीत्यांह। दिवश्च ह्येषा पृथिव्याश्च सम्भृंता। यदुखा। तस्मादेवमांह। विश्वधाया असि पर्मेण धाम्नेत्यांह। वृष्टिवै विश्वधायाः। वृष्टिमेवावंरुन्थे। दःहंस्व मा ह्वारित्यांह धृत्यै॥१७॥

वसूनां प्वित्रंम्सीत्यांह। प्राणा वै वसंवः। तेषां वा पृतद्भांग्धेयम्। यत्पवित्रम्। तेभ्यं पृवैनंत्करोति। शृतधार सहस्रंधार्मित्यांह। प्राणेष्वेवायुंर्दधाति सर्वत्वायं। त्रिवृत्पंलाशशाखायाँन्दर्भमयं भवति। त्रिवृद्धे प्राणः। त्रिवृतंमेव प्राणं मध्यतो यजमाने दधाति॥१८॥

सौम्यः पूर्णः संयोनित्वायं। साक्षात्पवित्रंन्दर्भाः।

प्राख्सायमधिनि देधाति। तत्प्रांणापानयों रूपम्। तिर्यक्प्रातः। तद्दर्शस्य रूपम्। दार्श्यक् ह्यंतदहंः। अत्रं वै चन्द्रमाः। अत्रं प्राणाः। उभयंमेवोपैत्यजांमित्वाय॥१९॥

तस्मदिय सर्वतः पवते। हुतः स्तोको हुतो द्रप्स इत्यांह् प्रतिष्ठित्यै। हुविषोऽस्कंन्दाय। न हि हुत इ स्वाहांकृत इस्कन्दिति। दिवि नाको नामाग्निः। तस्ये विप्रुषो भाग्धेयम्। अग्नये बृह्ते नाकायेत्यांह। नाकंमेवाग्निं भाग्धेयेन समर्धयति। स्वाहा द्यावांपृथिवीभ्यामित्यांह। द्यावांपृथिव्योरेवैन्त्प्रतिष्ठापयति॥२०॥

प्वित्रंवत्यानंयित। अपाश्चैवौषंधीनां च रस् सर्मुजित। अथो ओषंधीष्वेव पृशून्प्रतिष्ठापयित। अन्वारभ्य वाचं यच्छिति। यज्ञस्य धृत्यै। धारयंन्नास्ते। धारयंन्त इव हि दुहन्ति। कामंधुक्ष इत्याहातृतीयंस्यै। त्रयं इमे लोकाः। इमानेव लोकान्यजंमानो दुहे॥२१॥

अमूमिति नामं गृह्णाति। भृद्रमेवासाङ्कर्मा विष्कंरोति। सा विश्वायुः सा विश्वव्यंचाः सा विश्वक्रमेत्यांह। इयं वे विश्वायुंः। अन्तरिक्षं विश्वव्यंचाः। असौ विश्वकंमी। इमानेवैताभिलींकान् यंथापूर्वन्दंहे। अथो यथां प्रदात्रे पुण्यंमाशास्ते। एवमेवेनां एतदुपंस्तौति। तस्मात्प्रादादित्युत्रीय वन्दंमाना उपस्तुवन्तंः पृशून्दंहन्ति॥२२॥ बहु दुग्धीन्द्रांय देवेभ्यों ह्विरिति वाचं विसृंजते। यथादेवतमेव प्रसौति। दैव्यंस्य च मानुषस्यं च व्यावृंत्यै। त्रिराह। त्रिषंत्या हि देवाः। अवांचं यमोऽनंन्वार्भ्योत्तराः। अपंरिमितमेवावं रुन्थे। न दारुपात्रेणं दुह्यात्। अग्निवद्वै दारुपात्रम्। यद्दारुपात्रेणं दुह्यात्॥२३॥

यातयांमा ह्विषां यजेत। अथो खल्वांहुः। पुरोडाशंमुखानि वै ह्वी १षि। नेत इंतः पुरोडाश १ ह्विषो यामोऽस्तीति। काममेव दांरुपात्रेणं दुह्यात्। शूद्र एव न दुंह्यात्। असंतो वा एष सम्भूतः। यच्छूद्रः। अहंविरेव तदित्यांहुः। यच्छूद्रो दोग्धीतिं॥२४॥

अग्निहोत्रमेव न दुंह्याच्छूद्रः। तद्धि नोत्पुनन्तिं। यदा खलु वै प्वित्रंमृत्येतिं। अथ् तद्धविरितिं। संपृंच्यध्वमृतावरीरित्याह। अपाश्चैवौषंधीनां च रस् स् स स् सृंजिता तस्मांद्पाश्चौषंधीनां च रस्मुपंजीवामः। मृन्द्रा धनंस्य सातय इत्याह। पृष्टिंमेव यजंमाने दधाति। सोमेन त्वातंन्च्मीन्द्रांय दधीत्यांह॥२५॥ सोममेवैनंत्करोति। यो वै सोमं भक्षियत्वा। संवृत्स्र सोमृत्र पिबंति। पुन्भक्ष्यौंऽस्य सोमृपीथो भवति। सोमः खलु वै सान्नाय्यम्। य एवं विद्वान्त्सान्नाय्यं पिबंति। अपुन्भक्ष्यौंऽस्य सामृपीथो भवति। न मृन्मयेनापि दध्यात्। अपुन्भक्ष्यौंऽस्य सामृपीथो भवति। न मृन्मयेनापि दध्यात्। यन्मृन्मयोनापिद्ध्यात्। पितृदेवत्य स्रं स्यात्॥२६॥ अयस्पात्रणं वा दारुपात्रणं वाऽपि दधाति। तद्धि सदेवम्।

उद्न्वद्भवित। आपो वै रेक्षोघ्नीः। रक्षेसामपंहत्यै। अदेस्तमिस् विष्णंवे त्वेत्यांह। युज्ञो वै विष्णुः। युज्ञायैवैनुददंस्तं करोति। विष्णो हृव्य रेक्षुस्वेत्यांहु गृप्त्यै। अनेधः सादयित। गर्भाणान्धृत्या अप्रंपादाय। तस्माद्गर्भाः प्रजानामप्रंपादुकाः। उपरीव निद्धाति। उपरीव हि सुवर्गो लोकः। सुवर्गस्यं लोकस्य समष्ट्रो॥२७॥

असीत्यांह धृत्ये यजंमाने दधात्यजांमित्वाय स्थापयति दुहे दुहन्ति दुह्याद्दोग्धीति दधीत्यांह स्यात्सादयति पश्चं च॥३॥————[3]

कर्मणे वान्देवेभ्यः शकेयमित्यांह् शक्त्यौ। यज्ञस्य वै सन्तितमन् प्रजाः पृशवो यजंमानस्य सन्तायन्ते। यज्ञस्य विच्छित्तिमन् प्रजाः पृशवो यजंमानस्य विच्छिद्यन्ते। यज्ञस्य सन्तितिरिस यज्ञस्यं त्वा सन्तित्यै स्तृणामि सन्तित्यै त्वा यज्ञस्येत्याहंवनीयात्सन्तंनोति। यजंमानस्य प्रजायै पशूनाः सन्तित्यै। अपः प्रणयति। श्रद्धा वा आपः। श्रद्धामेवारभ्यं प्रणीय प्रचरित। अपः प्रणयति। यज्ञो वा आपः॥२८॥

यज्ञमेवारभ्यं प्रणीय प्रचंरति। अपः प्रणंयति। वज्रो वा आपः। वज्रमेव भ्रातृं व्येभ्यः प्रहृत्यं प्रणीय प्रचंरति। अपः प्रणंयति। आपो वै रंक्षोघ्नीः। रक्षंसामपहत्यै। अपः प्रणंयति। आपो वै देवानां प्रियन्थामं। देवानां मेव प्रियन्थामं प्रणीय प्रचंरति॥२९॥

अपः प्रणंयति। आपो वै सर्वा देवताः। देवतां पुवारभ्यं प्रणीय

प्रचंरति। वेषांय त्वेत्यांह। वेषांय ह्यंनदाद्ते। प्रत्युंष्ट्र रक्षः प्रत्युंष्टा अरांतय इत्यांह। रक्षंसामपंहत्यै। धूरसीत्यांह। एष वै धुर्योऽग्निः। तं यदनुंपस्पृश्यातीयात्॥३०॥

अध्वर्यं च यजंमानं च प्रदंहेत्। उपस्पृश्यात्येति। अध्वर्योश्च यजंमानस्य चाप्रदाहाय। धूर्व तय्यौंस्मान्धूर्वित तन्धूर्व् यं वयन्धूर्वाम् इत्याह। द्वौ वाव पुरुषो। यश्चैव धूर्वित। यश्चैनन्धूर्वित। तावुभौ शुचाऽप्यति। त्वन्देवानांमसि सिन्नेतम् पप्रितम् जुष्टंतम् विह्नितमन्देवहूतंम्मित्यांह। यथायुजुरेवैतत्॥३१॥

अहुंतमिस हिव्धानिमित्याहानाँत्यै। द १ हंस्व मा ह्वारित्यांह् धृत्यैं। मित्रस्यं त्वा चक्षुंषा प्रेक्ष इत्यांह मित्रत्वायं। मा भेमां संविक्था मा त्वां हि १ सिष्मित्याहाहि १ सायै। यद्वे किं च् वातो नाभि वाति। तत्सर्वं वरुणदेवत्यम्। उरु वातायेत्यांह। अवारुणमेवेनंत्करोति। देवस्यं त्वा सिवृतुः प्रंसुव इत्यांह् प्रसूत्यै। अश्विनौर्बाहुभ्यामित्यांह॥३२॥

अश्विनौ हि देवानांमध्वर्यू आस्तांम्। पूष्णो हस्तांभ्यामित्यांह् यत्यैं। अग्नये जुष्टं निर्वपामीत्यांह। अग्नयं एवैनां जुष्टं निर्वपति। त्रिर्यज्ञंषा। त्रयं इमे लोकाः। एषां लोकानामात्यैं। तूष्णीश्चंतुर्थम्। अपंरिमितमेवावंरुन्थे। स एवमेवानंपूर्वर ह्वीरिष् निर्वपति॥३३॥

इदन्देवानांमिदम् नः सहेत्यांह् व्यावृत्यै। स्फात्यै त्वा नारांत्या इत्यांह् गृत्यैं। तमसीव वा पृषोंऽन्तश्चरित। यः परीणिहिं। सुवर्भि वि ख्येषं वैश्वान्रञ्च्योतिरित्यांह। सुवरेवाभि वि पंश्यति वैश्वान्रञ्च्योतिः। द्यावांपृथिवी ह्विषि गृहीत उदंवेपेताम्। द॰हंन्तान्दुर्या द्यावांपृथिव्योरित्यांह। गृहाणान्द्यावांपृथिव्योर्धृत्यैं। उर्वन्तरिक्षमिन्वहीत्यांह् गत्यैं। अदित्यास्त्वोपस्थे सादयामीत्यांह। इयं वा अदितिः। अस्या पृवैनंदुपस्थे सादयति। अग्ने ह्व्य॰ रक्षस्वेत्यांह् गृत्यैं॥३४॥ यज्ञो व आपे धामं प्रणीय प्रचरत्यतीयादेतद्वाहरूम्यामित्यांह ह्वी॰ि निर्वपित गत्ये च्वारि चा४॥ [४]

इन्द्रों वृत्रमंहन्। सोंऽपः। अभ्यंम्रियत। तासां यन्मेध्यं यिज्ञयः सदेवमासीत्। तदपोदंक्रामत्। ते दुर्भा अभवन्। यद्दर्भरप उंत्पुनाति। या एव मेध्यां यिज्ञयाः सदेवा आपः। ताभिरेवैना उत्पुनाति। द्वाभ्यामृत्पुनाति॥३५॥

द्विपाद्यजंमानः प्रतिष्ठित्यै। देवो वंः सिवतोत्पुंनात्वित्यांह। सिवतृप्रंसूत एवेना उत्पंनाति। अच्छिंद्रेण पिवत्रेणेत्यांह। असौ वा आदित्योऽच्छिंद्रं पिवत्रम्। तेनैवेना उत्पंनाति। वसोः सूर्यस्य रिष्मिभिरित्यांह। प्राणा वा आपंः। प्राणा वसंवः। प्राणा रश्मयंः॥३६॥

प्राणैरेव प्राणान्त्सं पृंणिक्ति। सावित्रियर्चा। सवितृप्रंसूतं

मे कर्मासदिति। स्वितृप्रंसूतमेवास्य कर्म भवति। पच्छो गांयत्रिया त्रिष्यमृद्धत्वायं। आपो देवीरग्रेपुवो अग्रेगुव् इत्याह। रूपमेवासामेतन्मंहिमानं व्याचेष्टे। अग्रं इमं यज्ञं नयताग्रं यज्ञपंतिमित्यांह। अग्रं एव यज्ञं नयन्ति। अग्रं यज्ञपंतिम्॥३७॥

युष्मानिन्द्रों ऽवृणीत वृत्रतूर्ये यूयमिन्द्रंमवृणीध्वं वृत्रतूर्य् इत्याह। वृत्र १ हिन्ष्यित्रिन्द्र आपों वव्रे। आपो हेन्द्रं विव्रेरे। संज्ञामेवासांमेतत्सामानं व्याचेष्टे। प्रोक्षिताः स्थेत्याह। तेनापः प्रोक्षिताः। अग्नये वो जुष्टं प्रोक्षांम्युग्नीषोमांभ्यामित्याह। यथादेवतमेवनान्प्रोक्षिति। त्रिः प्रोक्षिति। त्र्यावृद्धि युज्ञः॥३८॥

अथो रक्षंसामपंहत्यै। शुन्धंध्वं दैव्यांय कर्मणे देवयुज्याया इत्यांह। देवयुज्यायां एवेनांनि शुन्धित। त्रिः प्रोक्षंति। त्र्यांवृद्धि युज्ञः। अथों मेध्यत्वायं। अवंधूत्र् रक्षोऽवंधूता आरातय इत्यांह। रक्षंसामपंहत्यै। अदित्यास्त्वगुसीत्यांह। इयं वा अदिंतिः॥३९॥

अस्या एवैन्त्वचं करोति। प्रतिं त्वा पृथिवी वेत्वित्यांह् प्रतिंष्ठित्ये। पुरस्तांत्प्रतीचीनंग्रीवृमुत्तंरलोमोपंस्तृणाति मेध्यत्वायं। तस्मांत्पुरस्तांत्प्रत्यश्चः पृशवो मेध्मुपंतिष्ठन्ते। तस्मांत्पुरा गृगं ग्राहुंकाः। युज्ञो देवेभ्यो निलायत। कृष्णों रूपं कृत्वा। यत्कृष्णाजिने ह्विरंध्यवहन्तिं। युज्ञादेव तद्यज्ञं

प्रयुंङ्के। हविषोऽस्कंन्दाय॥४०॥

अधिषवंणमिस वानस्पत्यमित्यांह। अधिषवंणमेवैनंत्करोति। प्रति त्वाऽदिंत्यास्त्वग्वेत्त्वित्यांह सयत्वायं। अग्नेस्त्नर्सीत्यांह। अग्नेर्वा एषा तन्ः। यदोषंधयः। वाचो विसर्जनमित्यांह। यदा हि प्रजा ओषंधीनाम् श्वन्ति। अथ वाचं विसृजन्ते। देववींतये त्वा गृह्णामीत्यांह॥४१॥

देवतांभिरेवैनृत्समंधयित। अद्रिरिस वानस्पृत्य इत्यांह। ग्रावांणमेवैनंत्करोति। स इदं देवेभ्यों हृव्य स्पुशिमं शिमुष्वेत्यांह शान्त्यैं। हिवष्कृदेहीत्यांह। य एव देवाना है हिवष्कृतंः। तान् ह्वंयति। त्रिह्वंयति। त्रिषंत्या हि देवाः। इषुमावदोर्जुमावदेत्यांह॥४२॥

इषंमेवोर्जं यजंमाने दधाति। द्युमद्वंदत वयश् संघातं जेष्मेत्यांह् भ्रातृंव्याभिभूत्ये। मनौं श्रद्धादेवस्य यजंमानस्यासुर्घ्नी वाक्। यज्ञायुधेषु प्रविष्टाऽऽसीत्। तेऽसुरा यावंन्तो यज्ञायुधानांमुद्धदेतामुपाशृंण्वन्। ते परांभवन्। तस्मात्स्वानां मध्येऽवसायं यजेत। यावंन्तोऽस्य भ्रातृंव्या यज्ञायुधानांमुद्धदंतामुपशृष् ते परां भवन्ति। उच्चैः समाहंन्त् वा आंह् विजित्ये॥४३॥

वृङ्क एषामिन्द्रियं वीर्यम्। श्रेष्ठं एषां भवति। वर््षवृद्धमस् प्रतिं त्वा वर््षवृद्धं वेत्त्वित्यांह। वर््षवृद्धा वा ओषंधयः। वर््षवृद्धा इषीकाः समृद्धे। युज्ञ रक्षारस्यनु प्राविंशन्। तान्यस्ना पृशुभ्यों नि्रवादयन्त। तुषै्रोषंधीभ्यः। परांपूत्र् रक्षः परांपूता अरांतय इत्यांह। रक्षंसामपंहत्यै॥४४॥

रक्षंसां भागों ऽसीत्यांह। तुषैरेव रक्षा श्री निरवंदयते। अप उपस्पृशित मेध्यत्वायं। वायुर्वो विविनक्तित्यांह। प्वित्रं वै वायुः। पुनात्येवैनान्। अन्तिरक्षादिव वा एते प्रस्कन्दन्ति। ये शूर्पात्। देवो वंः सिवता हिरंण्यपाणिः प्रतिंगृह्णात्वित्यांह प्रतिष्ठित्ये। ह्विषोऽस्कन्दाय। त्रिष्फ्लीकर्त्वा आह। त्र्यांवृद्धि युज्ञः। अथों मेध्यत्वायं॥४५॥

अवंधूत्र रक्षोऽवंधूता अरांतय इत्यांह। रक्षंसामपंहत्यै। अदित्यास्त्वग्सीत्यांह। इयं वा अदितिः। अस्या एवैन्त्वचं करोति। प्रतिं त्वा पृथिवी वेत्त्वत्यांह प्रतिंष्ठित्यै। पुरस्तांत्प्रतीचीनंग्रीवमुत्तंरलोमोपंस्तृणाति मेध्यत्वायं। तस्मांत्पुरस्तांत्प्रत्यश्चः पृशवो मेधुमुपंतिष्ठन्ते। तस्मांत्प्रजा मृगं ग्राहुंकाः। युज्ञो देवेभ्यो निलायत॥४६॥

कृष्णों रूपं कृत्वा। यत्कृष्णाजिने ह्विरंधिपिनष्टिं। यज्ञादेव तद्यज्ञं प्रयुंङ्के। ह्विषोऽस्कन्दाय। द्यावांपृथिवी सहास्तांम्। ते शंम्यामात्रमेकमहर्व्येता शम्यामात्रमेकमहंः। दिवः स्कम्भिनिरंसि प्रति त्वाऽदित्यास्त्वग्वेत्वित्यांह। द्यावांपृथिव्योवीत्यैं। धिषणांऽसि पर्वत्या प्रतिं त्वा दिवः

स्कंम्भुनिर्वेत्वित्यांह। द्यावांपृथिव्योर्विधृंत्यै॥४७॥

धिषणांऽसि पार्वतेयी प्रतिं त्वा पर्वतिर्वेत्त्वत्यांह। द्यावांपृथिव्योर्धृत्यैं। देवस्यं त्वा सिवृतुः प्रंस्व इत्यांह् प्रसूत्ये। अश्विनौंर्बाहुभ्यामित्यांह। अश्विनौ हि देवानांमध्वर्यू आस्तांम्। पूष्णो हस्तांभ्यामित्यांह यत्त्यें। अधिवपामीत्यांह। यथादेवतमेवेनानिधं वपति। धान्यमिस धिनुहि देवानित्यांह। पृतस्य यजुंषो वीर्येण॥४८॥

याव्देकां देवतां कामयंते याव्देकां। ताव्दाहुंतिः प्रथते। न हि तदस्ति। यत्तावंदेव स्यात्। यावंज्जुहोति। प्राणायं त्वाऽपानाय् त्वेत्यांह। प्राणानेव यजंमाने दधाति। दीर्घामनु प्रसितिमायुंषे धामित्यांह। आयुंरेवास्मिन्दधाति। अन्तरिक्षादिव वा एतानि प्रस्कंन्दन्ति। यानि दृषदंः। देवो वंः सिवता हिरंण्यपाणिः प्रतिंगृह्णात्वित्यांह प्रतिष्ठित्यै। ह्विषोऽस्कंन्दाय। असंवपन्ती पिश्षाणूनि कुरुतादित्यांह मेध्यत्वायं॥४९॥

निलायत् विर्धृत्यै वीर्येण स्कन्दन्ति चुत्वारि च॥६॥______[६]

धृष्टिंरसि ब्रह्मं युच्छेत्यांह् धृत्यैं। अपाँग्नेऽग्निमामादं जिह् निष्क्रव्याद से सेधा देवयजं वहेत्यांह। य एवामात्क्रव्यात्। तमंपहत्यं। मेध्येऽग्नौ कपालमुपंदधाति। निर्देग्ध्र रक्षो निर्देग्धा अरांतय इत्यांह। रक्षाईस्येव निर्देहति। अग्निवत्युपंदधाति। अस्मिन्नेव लोके ज्योतिंधत्ते। अङ्गारमिधं

वर्तयति॥५०॥

अन्तरिक्ष एव ज्योतिर्धत्ते। आदित्यमेवामुष्मिं ह्याँके ज्योतिर्धत्ते। ज्योतिष्मन्तोऽस्मा इमे लोका भवन्ति। य एवं वेदं। ध्रुवमंसि पृथिवीं दृश्हेत्यांह। पृथिवीमेवैतेनं दृश्हित। धर्त्रमंस्यन्तरिक्षं दृश्हेत्यांह। अन्तरिक्षमेवैतेनं दृश्हित। धरुणंमसि दिवं दृश्हेत्यांह। दिवंमेवैतेनं दृश्हित॥ ५१॥

धर्मासि दिशों हुर्हत्यांह। दिशं एवैतेनं हर्हति। इमानेवैतैर्लोकान्हर्हति। हर्हन्तेऽस्मा इमे लोकाः प्रजयां पश्मिः। य एवं वेदं। त्रीण्यग्नें कृपालान्युपंदधाति। त्रयं इमे लोकाः। एषां लोकानामाध्यै। एक्मग्नें कृपालमुपं दधाति। एकं वा अग्नें कपालं पुरुषस्य सम्भवंति॥५२॥

अथ् द्वे। अथ् त्रीणिं। अथं चृत्वारिं। अथाष्ट्री। तस्माद्ष्टाकंपालं पुरुषस्य शिरंः। यदेवं कृपालांन्युप्दधाति। यज्ञो वै प्रजापंतिः। यज्ञमेव प्रजापंतिः सङ्स्करोति। आत्मानंमेव तत्सङ्स्करोति। तः सङ्स्कृतमात्मानम्॥५३॥ अमुष्मिल्लांकऽनु परैति। यद्ष्टावृपदधांति। गायत्रिया तत्सिम्मितम्। यन्नवं। त्रिवृता तत्। यद्दशं। विराजा तत्। यदेकांदश। त्रिष्टुभा तत्। यद्वादंश॥५४॥

जगंत्या तत्। छन्दंः सम्मितानि स उपदर्धत्कपालांनि। इमाल्लोंकानंनुपूर्वन्दिशो विधृत्यै द॰हति। अथार्युः प्राणान्युजां पुशून् यजमाने दधाति। सुजातानंस्मा अभितों बहुलान्केरोति। चितः स्थेत्यांह। यथायजुरेवैतत्। भृगूंणामङ्गिरसान्तपंसा तप्यध्वमित्यांह। देवतांनामेवैनांनि तपंसा तपति। तानि ततः सङ्स्थिते। यानि घर्मे कपालान्युपचिन्वन्तिं वेधस् इति चतुंष्पदयर्चा वि मुंश्चति। चतुंष्पादः पृशवंः। पृशुष्वेवोपरिष्टात्प्रतिं तिष्ठति॥५५॥

वृर्तुयृति दिवंमेवैतेनं द॰हित सुम्भवंति त॰ सङ्स्कृतमात्मानुन्द्वादंशु सङ्स्थिते त्रीणिं च॥७॥ $\left[oldsymbol{9}
ight]$

देवस्यं त्वा सिवृतुः प्रंस्व इत्यांह् प्रसूँत्यै। अश्विनौंर्बाहुभ्यामित्यांह। अश्विनौ हि देवानांमध्वर्यू आस्तांम्। पूष्णो हस्तांभ्यामित्यांह् यत्यैं। सं वंपामीत्यांह। यथादेवतमेवैनांनि संवंपति। समापो अद्भिरंग्मत समोषंधयो रसेनेत्यांह। आपो वा ओषंधीर्जिन्वन्ति। ओषंधयोऽपो जिन्वन्ति। अन्या वा एतासांमन्या जिन्वन्ति॥५६॥

तस्मदिवमाह। स॰ रेवतीर्जगंतीभिर्मध्रंमतीर्मध्रंमतीभिः सृज्यध्वमित्याह। आपो वै रेवतीः। पृशवो जगंतीः। ओषंधयो मध्रंमतीः। आप ओषंधीः पृशून्। तानेवास्मां एक्धा स्॰सृज्यं। मध्रंमतः करोति। अद्भः परि प्रजांताः स्थ समद्भः पृंच्यध्वमितिं पूर्याष्ट्रांवयति। यथा सुवृष्ट इमामंनुविसृत्यं॥५७॥

आप् ओषंधीर्म्हयंन्ति। ताहगेव तत्। जनंयत्ये त्वा संयौमीत्याह। प्रजा एवेतेनं दाधार। अग्नयै त्वाऽग्नीषोमाभ्यामित्याह व्यावृत्त्यै। मुखस्य शिरोऽसीत्याह। युज्ञो वै मुखः। तस्यैतच्छिरंः। यत्पुरोडाशंः। तस्मदिवमाह॥५८॥ घुर्मोऽसि विश्वायुरित्यांह। विश्वमेवायुर्यजंमाने दधाति। उरु

प्रथस्वोरु ते युज्ञपंतिः प्रथतामित्याहा यजामान द्याता उरु प्रथस्वोरु ते युज्ञपंतिः प्रथतामित्याहा यजामानमेव प्रजयां प्रश्निः प्रथयति। त्वचं गृह्णीष्वेत्याहा सर्वमेवैन् सतंनुं करोति। अथाप आनीय परिमार्षि। मा स्म एव तत्त्वचं द्याति। तस्मात्त्वचा मा सं छन्नम्। घुमी वा एषोऽशान्तः ॥५९॥

अर्धमासें ऽर्धमासे प्रवृंज्यते। यत्पुंरोडाशंः। स ईंश्वरो यजंमान श्रुचा प्रदहंः। पर्यग्नि करोति। पृशुमेवैनंमकः। शान्त्या अप्रंदाहाय। त्रिः पर्यग्नि करोति। त्र्यांवृद्धि युज्ञः। अथो रक्षंसामपंहत्यै। अन्तरित् रक्षोऽन्तरिता अरांतय इत्यांह॥६०॥

रक्षंसाम्नतर्हित्यै। पुरोडाशं वा अधिश्रित्र रक्षा इस्यजिघा स्मिन्। दिवि नाको नामाश्री रक्षोहा। स एवास्माद्रक्षा स्स्यपांहन्। देवस्त्वां सिवता श्रंपयत्वित्यांह। सिवतृप्रंसूत एवैन ई श्रपयति। वर्षिष्ठे अधि नाक इत्यांह। रक्षंसामपहत्यै। अग्निस्ते तनुवं माऽतिंधागित्याहाऽनंतिदाहाय। अग्ने ह्व्य र रक्षस्वत्यांह गृत्यै॥६१॥

अविंदहन्तः श्रपयतेति वाचं विसृंजते। यज्ञमेव ह्वी १ ष्यंभिव्याहृत्य प्रतंनुते। पुरोरुचमविंदाहाय शृत्यैं करोति। मुस्तिष्को वै पुरोडार्शः। तं यन्नाभि वासर्येत्। आविर्मस्तिष्कः स्यात्। अभिवासयति। तस्माद्गुहां मुस्तिष्कः। भस्मनाऽभिवासयति। तस्मान्मार्सेनास्थि छन्नम्॥६२॥

वेदेनाभिवांसयित। तस्मात्केशैः शिरंश्छुन्नम्। अखंलितभावुको भवित। य एवं वेदं। पृशोर्वे प्रतिमा पुरोडाशंः। स नायुजुष्कंमिभवास्यः। वृथेव स्यात्। ईश्वरा यजंमानस्य पृशवः प्रमेतोः। सं ब्रह्मणा पृच्युस्वेत्यांह। प्राणा व ब्रह्मं॥६३॥

प्राणाः प्रावंः। प्राणेरेव प्शून्त्संपृंणक्ति। न प्रमायंका भवन्ति। यजंमानो वै पुंरोडाशंः। प्रजा प्शवः पुरीषम्। यदेवमंभिघारयंति। यजंमानमेव प्रजयां प्शुभिः समर्धयति। देवा वै ह्विर्भृत्वाऽब्रुंवन्। कस्मिंत्रिदं म्रेक्ष्यामह् इतिं। सौंऽग्निरंब्रवीत्॥६४॥

मियं तुनूः सं निधंध्वम्। अहं वस्तं जनियष्यामि। यस्मिन्मृक्ष्यध्व इति। ते देवा अग्नौ तुनूः संन्यंदधत। तस्मादाहुः। अग्निः सर्वा देवता इति। सोऽङ्गारेणापः। अभ्यंपातयत्। ततं एकतोऽजायत। स द्वितीयंमभ्यंपातयत्॥६५॥ ततौ द्वितोऽजायत। स तृतीयंमभ्यंपातयत्। ततंस्रितोऽजायत। यद्न्योऽजायन्त। तदाप्यानांमाप्यत्वम्। यदात्मभ्योऽजांयन्त। तदात्स्यानांमात्स्यत्वम्। ते देवा आप्येष्वंमृजत। आप्या

अंमृजत् सूर्यांभ्युदितः सूर्यांभिनिम्रुक्ते॥६६॥ सूर्यांभिनिम्रुक्तः कुन्खिनिं। कुन्खी श्यावदंति। श्यावदंत्रग्रदिधिषौ। अग्रदिधिषुः पंरिवित्ते। प्रिवित्तो वीर्हणि। वीर्हा ब्रंह्महणि। तद्भंह्महणुं नात्यंच्यवत। अन्तर्वेदि निनंयत्यवंरुध्ये। उल्मुंकेनाभि गृह्णाति शृत्त्वायं। शृतकांमा इव हि देवाः॥६७॥

अन्या जिंन्वन्त्यन् विसृत्येवमाहाशांन्त आहु गुत्यें छुन्नं ब्रह्मांब्रवीद्वितीयंमुभ्यंपातयृत्सूर्यांभिनिम्रुक्ते

देवाः॥८॥

آکآ

देवस्यं त्वा सिवृतुः प्रंस्व इति स्प्यमादंते प्रसूँत्यै। अश्विनौंर्बाहुभ्यामित्यांह। अश्विनौ हि देवानांमध्वर्यू आस्तांम्। पूष्णो हस्तांभ्यामित्यांहु यत्यै। आदंद इन्द्रंस्य बाहुरंसि दक्षिण इत्यांह। इन्द्रियमेव यजंमाने दधाति। सहस्रंभृष्टिः शततंजा इत्यांह। रूपमेवास्यैतन्मंहिमानं व्याचेष्टे। वायुरंसि तिग्मतंजा इत्यांह। तेजो व वायुः॥६८॥ तेजं पुवास्मिन्दधाति। विषाद्वै नामांसुर आंसीत्। सोऽविभेत्। यज्ञेनं मा देवा अभिभविष्यन्तीति। स पृथिवीम्भ्यंवमीत्। सा मेध्याऽभंवत्। अथो यदिन्द्रों वृत्रमहन्ं। तस्य लोहितं पृथिवीमनु व्यंधावत्। सा मेध्याऽभंवत्। पृथिवि देवयजनीत्यांह॥६९॥

मेध्यांमेवैनां देवयजंनीं करोति। ओषंध्यास्ते मूलं मा हिर्ससिष्मित्यांह। ओषंधीनामहिर्ससायै। ब्रजं गंच्छ गोस्थान्मित्यांह। छन्दा रेसि वै व्रजो गोस्थानंः। छन्दा रेस्येवास्मैं व्रजं गोस्थानं करोति। वर्षंतु ते द्यौरित्यांह। वृष्टिर्वे द्यौः। वृष्टिमेवावं रुन्धे। बुधान देव सवितः पर्मस्यां परावतीत्यांह॥७०॥

द्वौ वाव पुर्रुषो। यं चैव द्वेष्टिं। यश्चैनं द्वेष्टिं। तावुमौ बंध्नाति पर्मस्यां परावतिं शतेन पाशैंः। योंऽस्मान्द्वेष्टि यं चं व्यं द्विष्मस्तमतो मा मौगित्याहानिम्नुत्त्वे। अररुर्वे नामांसुर आंसीत्। स पृंथिव्यामुपंसुप्तोऽशयत्। तं देवा अपंहतोऽररुः पृथिव्या इतिं पृथिव्या अपाँघ्नन्। भ्रातृंव्यो वा अरर्रुः। अपंहतोऽरुरुः पृथिव्या इति यदाहं॥७१॥

भ्रातृंव्यमेव पृंथिव्या अपंहन्ति। तेंऽमन्यन्त। दिवं वा अयमितः पंतिष्यतीति। तम्ररुंस्ते दिवं माऽस्कानिति दिवः पर्यंबाधन्त। भ्रातृंव्यो वा अरुरुंः। अरुरुंस्ते दिवं मा स्कानिति यदाहं। भ्रातृंव्यमेव दिवः परिंबाधते। स्तम्बयजुर्हंरति। पृथिव्या एव भ्रातृंव्यमपंहन्ति। द्वितीय हरति॥७२॥

अन्तरिक्षादेवेन्मपहिन्ति। तृतीयर् हरति। दिव एवेन्मपहिन्ति। तूष्णीं चंतुर्थर हरति। अपरिमितादेवेन्मपहिन्ति। असुराणां वा इयमग्रं आसीत्। यावदासीनः परापश्यंति। तावंद्देवानाम्। ते देवा अंब्रुवन्। अस्त्वेव नोऽस्यामपीतिं॥७३॥

क्यंत्रो दास्यथेतिं। यावंतस्वयं पंरिगृह्णीथेतिं। ते

वसंवस्त्वेतिं दक्षिणतः पर्यगृह्णन्। रुद्रास्त्वेतिं पृश्चात्। आदित्यास्त्वेत्युंत्तर्तः। तेंऽग्निना प्राश्चोंऽजयन्। वसुंभिर्दक्षिणा। रुद्रैः प्रत्यर्श्वः। आदित्यैरुदंश्चः। यस्यैवं विदुषो वेदिं परिगृह्णन्तिं॥७४॥

भवंत्यात्मनाँ। पराँऽस्य भ्रातृं व्यो भवति। देवस्यं सिवृतुः स्व इत्यांह् प्रसूँत्यै। कर्म कृण्वन्ति वेधस् इत्यांह। इषित श्रिह कर्म क्रियतें। पृथिव्यै मेध्यं चामेध्यं च व्युदंक्रामताम्। प्राचीनं मुदीचीनं मेध्यम्। प्रतीचीनं दक्षिणाऽमेध्यम्। प्राचीमुदीचीं प्रवृणां करोति। मेध्यां मेवैनां देवयर्जनीं करोति॥ ७५॥

प्राश्चौ वेद्य सावुन्नयित। आह्वनीयंस्य परिगृहीत्यै। प्रतीची श्रोणीं। गार्हपत्यस्य परिगृहीत्यै। अथो मिथुन्त्वायं। उद्धंन्ति। यदेवास्यां अमेध्यम्। तदपंहन्ति। उद्धंन्ति। तस्मादोषंधयः परांभवन्ति॥७६॥

मूलं छिनत्ति। भ्रातृंव्यस्यैव मूलं छिनत्ति। मूलं वा अतितिष्ठद्रक्षा १ स्यन्तिपेपते। यद्धस्तेन छिन्द्यात्। कुन्खिनीः प्रजाः स्युः। स्प्येनं छिनत्ति। वज्रो वै स्प्यः। वज्रेणैव यज्ञाद्रक्षा १ स्यपंहिन्ति। पितृदेवत्याऽतिंखाता। इयंतीं खनति॥ ७ ७॥

प्रजापंतिना यज्ञमुखेन सम्मिताम्। वेदिर्देवेभ्यो निलायत।

तां चंतुरङ्गुलेऽन्वंविन्दन्। तस्माँचतुरङ्गुलं खेयाँ। चृतुरङ्गुलं खंनति। चृतुरङ्गुले ह्योषंधयः प्रतितिष्ठंन्ति। आ प्रतिष्ठायैं खनति। यजंमानमेव प्रतिष्ठां गंमयति। दक्षिणतो वर्षीयसीं करोति। देवयजंनस्यैव रूपमंकः॥७८॥

पुरीषवतीं करोति। प्रजा वै प्शवः पुरीषम्। प्रजयैवैनं प्रामिः पुरीषवन्तं करोति। उत्तरं परिग्राहं परिगृह्णाति। प्रतावती वै पृथिवी। यावती वेदिः। तस्यां प्रतावतं प्रव भ्रातृंव्यं निर्भज्यं। आत्मन् उत्तरं परिग्राहं परिगृह्णाति। ऋतमंस्यृत्सदंनमस्यृत्श्रीर्सीत्यांह। यथायजुरेवैतत्॥७९॥

क्रूरिमंव वा एतत्कंरोति। यद्वेदिं क्रोतिं। धा असि स्वधा असीतिं योयुप्यते शान्त्यैं। उर्वी चासि वस्वीं चासीत्यांह। उर्वीमेवैनां वस्वीं करोति। पुरा क्रूरस्यं विस्पो विरिष्णिन्नित्यांह मेध्यत्वायं। उदादायं पृथिवीं जीरदांनुर्यामेरंयश्चन्द्रमंसि स्वधाभिरित्यांह। यदेवास्यां अमेध्यम्। तदंपहत्यं। मेध्यां देवयजंनीं कृत्वा॥८०॥

यद्दश्चन्द्रमंसि मेध्यम्। तद्स्यामेरंयति। तां धीरांसो अनुदृश्यं यजन्त इत्याहानुंख्यात्यै। प्रोक्षंणीरा सांदय। इध्माब्रहिरुपंसादय। स्नुवं च स्रुचंश्च संमृंड्डि। पत्नी १ संनंह्य। आज्येंनोदेहीत्यांहानुपूर्वतांयै। प्रोक्षंणीरा सांदयति। आपो वै रंक्षोष्नीः॥८१॥ रक्षंसामपंहत्यै। स्प्यस्य वर्त्मंन्त्सादयित। युज्ञस्य संतंत्यै। युवाच् हासितो दैवलः। एतावंतीवां अमुष्मिं ह्याँक आपं आसन्। यावंतीः प्रोक्षंणीरिति। तस्मां द्वह्वीरासाद्याः। स्प्यमुदस्यन्। यं द्विष्यात्तं ध्यायेत्। शुचैवैनं मर्पयिति॥८२॥

वै वायुराह परावतीत्याहाहं द्वितीय हर्तीतिं पिरगृह्णन्तं देवयर्जनीं करोति भवन्ति खनत्यकरेतत्कृत्वा

वज्रो वै स्प्यः। यद्नवर्श्वं धारयंत्। वज्रेंऽध्वर्युः क्षंण्वीत। पुरस्तांत्तिर्यश्चं धारयति। वज्रो वै स्प्यः। वज्रेंणैव यज्ञस्यं दक्षिणतो रक्षार्स्यपंहन्ति। अग्निभ्यां प्राचंश्च प्रतीचंश्च। स्प्येनोदींचश्चाध्रराचंश्च। स्प्येन् वा एष वज्रेंणास्यै पाप्मानं भ्रातृंव्यमपहत्यं। उत्करेऽधि प्रवृंश्चति॥८३॥

यथोपधायं वृश्चन्त्येवम्। हस्ताववं नेनिक्ते। आत्मानंमेव पंवयते। स्प्यं प्रक्षांलयित मेध्यत्वायं। अथो पाप्मनं एव भ्रातृंव्यस्य न्युङ्गं छिनित्ति। इध्माब्रहिरुपंसादयित् युक्त्यै। यज्ञस्यं मिथुन्त्वायं। अथो पुरोरुचंमेवेतां दंधाति। उत्तरस्य कर्मणोऽनुंख्यात्यै। न पुरस्तांत्प्रत्यगुपंसादयेत्॥८४॥

यत्पुरस्तांत्प्रत्यगुंपसादयेंत्। अन्यत्रांहृतिप्थादिध्मं प्रतिपादयेत्। प्रजा वे बर्हिः। अपराध्रुयाद्धर्हिषां प्रजानां प्रजनंनम्। पृश्चात्प्रागुपंसादयित। आहुतिपथेनेध्मं प्रतिपादयित। संप्रत्यंव बर्हिषां प्रजानां प्रजनंनम्पेति।

द्वितीयः प्रश्नः

दक्षिणमिध्मम्। उत्तरं बुर्हिः। आत्मा वा इध्मः। प्रजा बुर्हिः। प्रजा ह्यात्मन् उत्तरतरा तीर्थे। ततो मेधमपुनीये। यथादेवतमेवैन्त्प्रतिष्ठापयति। प्रतितिष्ठति प्रजयां पृशुभिर्यजमानः॥८५॥

वृश्चति साद्येदिध्मः पर्श्वं च॥१०॥------[१०]

तृतीयंस्यां देवस्यांश्वप्रशुं यो वै पूँवेद्दाः कर्मणे वामिन्द्रों वृत्रमंहन्त्सोंऽपोऽवंधूतन्धृष्टिंदेवस्येत्यांह् सं वंपामि देवस्य स्प्यमा दंदे वज्रो वै स्प्यो दशं॥१०॥ तृतीयंस्यां यज्ञस्यानंतिरेकाय प्वित्रंवत्यध्वर्युं चांधिषवंणमस्यन्तिरक्षि एव रक्षंसामन्तर्हित्यै द्वौ वाव पुरुषे यद्दश्चन्द्रमंसि मेध्यं पश्चाशीतिः॥८५॥ तृतीयंस्यां यज्ञमानः॥

हरिंः ओम्॥ ॥इति श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयब्राह्मणे तृतीयाष्टके द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः॥

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

GitHub: http://stotrasamhita.github.io | http://github.com/stotrasamhita

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/